O’ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY VA O’RTA MAXSUS TA’LIM VAZIRLIGI

«RO’YXATGA OLINDI»

№ vm - 343 - 3400 - 3.19
«09» ___08___ 2003 y.

«TASDIQLANDI»
O’zbekiston Respublikasi
Oliy va o’rta maxsus
ta’lim vazirligi
S.Tulyaiov
«1» iyul 2003 y.

“SOLIQLAR VA SOLIQQA TORTISh” fanidan DASTUR

340000 - “Biznes va boshqaruv” ta’lim sohasidagi barcha bakalavriat yo’nalishlari uchun

Toshkent - 2003

Tuzuvchilar: dots. M. Almardonov
k.o'q. O. Shodiev
Taqrizchilar: i.f.n. X. Omonov
dots. P. Saidxodjaev

Oliy ta'limning davlat standartlariga muvofiq "Biznes va boshqaruv" sohasi bo'yicha "Soliqlar vasoliqqa tortish" fani umumkasbiy fanlar jumlasidan hisoblanadi. Mazkur fanni o'qitish jarayonida soliq to'lovchilardan undiriladigan soliqlar va soliqsiz to'lovlarning ob'ektiv zarurligi, ularni hisoblash va byudjetga undirish bilan bog'liq iqtisodiy munosabatlarning tavsifan ochib berish ko'zda tutiladi. Shu bilan bir qatorda soliq organlari tomonidan ishlab chiqilgan me'yoriy hujjatlar asosida harakatda bo'lgansoliqlar va soliqsiz to'lovlar bo'yicha nazariy hamda amaliy masalalar batafsil o'rganiladi. Ushbu dastur O'zbekiston Respublikasi ta'lim standartlari asosida ishlab chiqilgan.

На основе государственного страндарта Высшего образования по направлению "Бизнес и управления" дисциплина "Налоги и налогообложение" дисциплинаобщепрофессионально дисциплиной. В процессе обучения данной дисциплины дается характеристика налоговой объязательств юридическии и физически лиц по исчисление и уплаты налогов и др. Данная типовая программа составлена на основе государственных стандартов образования Республики Узбекистан.

Subject of "taxes and taxation" is considered as specialized subjects of "taxes and taxation" based on High education's state standards. In process of teaching this subject, character of taxes and nontax payments of juridical and corporal persons, calculation of taxes and nontax payments and orders of paying to budget are lightened. Especially calculation of taxes and nontax payments of juridical and corporal persons, presentation of calculations and orders of payments are learned practically and deeply. This example program is approved and confirmed by Ministry of High and Secondary Education of Republic of Uzbekistan.

Dastur Toshkent moliya instituti ilmiy Kengashida muhokama qilingan va nashrga tavsiya qilingan (2002 yil 25 aprel 9 - sonli bayonnoma).

1. SO’Z BOShI

Fanni o’qitishning maqsadi, predmeti va vazifalari

“Soliqlar va soliqqa tortish” fanini o’qitishdan maqsad, ta’lim olayotgan talabalarni O’zbekiston Respublikasida harakatda bo’lgan soliq tizimi bilan tanishtirib, ularning iqtisodiy bilimlarini oshirish hamda chuqurlashtirish bilan bir qatorda olayotgan bilimlarini soliq amaliyotida qo’llay olishini o’rgatishdir. Fanning oldiga qo’yilgan vazifalar asosan talabalarni amaldagi har bir soliq turi bilan tanishtirib, ularga soliq ob’ekti, sub’ekti, soliqlarni hisoblash uslubiyatlari, undirish usullari, imtiyozlari, soliq organlariga hisob - kitoblarni taqdim etish tartiblarini, hisoblanayotgan soliqlarni buxgalteriya hisobida aks ettirilishini o’rgatishdan iboratdir.

Boshqa fanlar bilan aloqasi

“Soliqlar va soliqqa tortish” fani bir qator fanlar bilan, jumladan, “Moliya”, “Moliyaviy va boshqaruv hisobi”, “Moliyaviy va boshqaruv tahlili”, “Statistika”, “Kichik biznes va tadbirkorlik” kabi fanlar bilan uzviy bog’langan.

Fan bo’yicha talabalar bilim, ko’nikma va mahoratlariga talablar

“Soliqlar va soliqqa tortish” fani yuzasidan har bir talaba bilimlarini mustahkamlash uchun harakatda bo’lgan soliq turlari bo’yicha qabul qilingan yo’riqnomalar, ko’rsatmalar, tushuntirish xatlari bilan tanishib, ularni o’zlashtirib borishlari zarur, ya’ni:

- soliqlar va soliqqa tortishning asosiy tamoyillarini puxta egallashlari;
- respublikamiz soliq qonunchiligiga binoan harakatda bo’lgan har bir soliq turini o’rganishlari;
- soliqlarga oid bo’lgan me’yoriy hujjatlar, qonunlar, qarorlarni o’zlashtirishlari;
- soliqqa tortish usullarini amaliyotda qo’llanilishini egallashlari;
- rivojlangan mamlakatlar soliq tizimi bilan respublikamiz soliq tizimini qiyoslashlari;
- soliq ishini yuritish mexanizmini puxta egallashlari;
- soliqlarning hisoblanishi va to’lanishi muddatlari bo’yicha chuqur bilimga ega bo’lishlari;
- byudjetga to’lanadigan soliqlar ustidan nazorat o’rnatishni o’rganishlari.

Amaliy mashg’ulotlar bo’yicha bajariladigan ishlar minimal miqdoriga talablar

Ishchi o'quv dasturida keltirilgan amaliy (seminar) mashg'ulotlarning mavzularini talabalar tegishli tartibda tanlab olib, bu mavzular bo'yicha referatlar va mustaqil ishlar tayyorlashlari hamda amaliy mashg'ulotni olib boruvchi o'qituvchi nazoratida tayyorlangan ishlar yuzasidan suhbatdan o'tishlari lozim. Ushbu talablar amaliy mashg'ulotlar mavzularidagi yulduzcha bilan ajratib ko'rsatilgan kichik mavzular bo'yicha talabalarning to'liq o'zlashtirishlarini belgilab beradi.

Auditoriya mashg'uloti turlarining soatlar hajmi

Oliy kasbiy ta'limning "Soliqlar va soliqqa tortish" fani bo'yicha davlat standartlarida mazkur kursga 108 o'quv soat ajratilgan. Ularning 36 soati ma'ruza, 36 soati amaliy mashg'ulot, 36 soati mustaqil ta'limdir.

Talabalar bilimini baholash uchun o'tkaziladigan nazorat tadbirlari miqdori

Ushbu fan bo'yicha talabalar bilimini baholash o'quv reyting tizimi bo'yicha joriy, oraliq va yakuniy baholash asosida belgilanadi. Fanni o'qitish semestrida joriy baholash, oraliq baholash va yakuniy baholash (yozma ish usulida) amalga oshiriladi.

2. FAN DASTURI

"Soliqlar va soliqqa tortish" fanining predmeti va uni o'rganish usullari

"Soliqlar va soliqqa tortish" fanining predmeti va uni o'rganish usullari. "Soliqlar va soliqqa tortish" fanining iqtisodiy fan ekanligi. Fanning o'rganish ob'ekti. Ushbu fanning maqsad va vazifalari. Fanning o'rganish predmeti. *Fan predmetini o'rganish va tadqiq etishda qo'llaniladigan umummetodologik va xususiy usullar*. "Soliqlar va soliqqa tortish" fanining boshqa iqtisodiy fanlar bilan aloqadorligi.

Soliqlarning iqtisodiy mohiyati va tamoyillari

Soliqlar va soliqqa tortishning iqtisodiy mohiyati. Soliqlarning tavsifiy xususiyatlari va umumiy belgilari. Soliqlarning funktsiyalari. Soliqlarning oldiga qo'yilgan vazifalar. Soliqlarning funktsiyalari va vazifalari o'rtasidagi farq. Soliqqa tortish va byudjet jarayoni. Soliqlarni ta'riflash masalalari. Soliqlarning boshqa to'lovlardan farqli jihatlari. Soliqlar, yig'imlar, boj va boshqa soliqsiz to'lov tushunchalarining bir - biridan farqlanishi (ajratilishi). Soliqqa tortish tamoyillari tizimi. Soliqqa tortishning iqtisodiy tamoyillari. *A.Smit tamoyillari. A.Temur tuzuklarida soliqqa tortish tamoyillari. A.Temur va A.Smit tamoyillarida o'xshash va farqli jihatlar.* O'zbekiston Respublikasi soliq qonunchiligida soliqqa tortish tamoyillari.

Soliq elementlari

Soliq elementlarining mohiyati. Soliq munosabatlari ishtirokchilari: soliq undiruvchi (soliq va bojxona xizmati organlari); soliq to'lovchi (yuridik va jismoniy shaxs). Soliqqa tortish predmeti. Soliq ob'ekti. Soliq manbai. Soliq ob'ekti va soliq manbaining birligi (o'xshashligi). Soliqqa tortiladigan baza. Soliq me'yorlari. Soliq birligi. Soliq ko'lami (masshtabi). Soliq stavkasining mazmuni. *Soliq stavkasi turlari: proportsional (mutanosib); progressiv; regressiv; qat'iy; ulushli (foizli); tabaqalashtirilgan; tabaqalashtirilmagan; o'zgaruvchan; o'zgarmas. Soliq stavkalarining tabaqalashtirish mezonlari.* Soliq imtiyozlari. Soliq imtiyozlarining turlari: to'liq ozod etish; qisman (vaqtinchalik) ozod etish; soliq bazasini kamaytirish. Soliq krediti. Soliq kanikuli. Soliq okladi. Soliqni to'lash muddatlari. Soliq davri. Soliqni undirish usullari: kadastrli; daromadni manbada soliqqa tortish; daromad egasi daromadni olgandan keyin (deklaratsiya).

O'zbekiston Respublikasi soliq tizimi va uning shakllanishi

Soliq tizimining mohiyati. Soliq tizimi moliya tizimining tarkibi ekanligi. Soliq tizimining tarkibi. Soliq tizimi unsurlari. Soliq tizimi unsurlarining yaxlitligi va o'zaro bog'liqligi. Soliq tizimining guruhlanishi. Egri soliqlar. To'g'ri soliqlar. Egri va to'g'ri soliqlarni bir - biridan farqi. Oborotdan olinadigan soliqlar. Daromaddan olinadigan soliqlar. Mol - mulk qiymatidan olinadigan soliqlar. *Mahalliy soliqlar va yig'imlar. Umumdavlat soliqlari va yig'imlari. Umumdavlat va mahalliy soliqlar o'rtasidagi bog'liqlik. Umumdavlat soliqlaridan mahalliy byudjetga ajratma qilish mezoni va tartibi.* O'zbekiston Respublikasi soliq tizimini isloh qilishning asosiy yo'nalishlari. O'zbekiston Respublikasi soliq tizimini rivojlangan davlatlar soliq tizimi bilan o'xshashlik va farqli jihatlari.

Yuridik shaxslardan undiriladigan foyda (daromad) solig'i

Yuridik shaxslardan undiriladigan foyda (daromad) solig'ining iqtisodiy mohiyati, ahamiyati va byudjet daromadlarida tutgan o'rni. *Soliqni to'lovchilar tarkibi, soliq ob'ekti, soliq stavkalari va soliqqa tortish bazasining shakllanishi, soliqni hisoblash va to'lash muddatlari.* Yuridik shaxslarning faoliyat yuritish nuqtai - nazaridan, mulk shakli nuqtai - nazaridan, ishlab chiqarayotgan mahsulotlarining eksportga yo'naltirilishi nuqtai - nazaridan hamda ustav kapitalida xorijiy sarmoyalarning ulushiga qarab daromad yoki foyda solig'ini to'lashlari, soliq stavkalarining ularga nisbatan tabaqalanish jarayonlarini o'rganishdan iborat.

Soddalashtirilgan soliq tizimi (yagona soliq)

Soddalashtirilgan soliq tizimi haqida tushuncha va uning iqtisodiy ahamiyati. Yagona soliqning soliq tizimida tadbiq etilishi va amal qilish jarayoni. *Mamlakatimizda kichik va o'rta biznesni taraqqiy ettirishda soddalashtirilgan soliq tizimining berayotgan ijobiy natijalarini amaliy ma'lumotlariga tahliliy yondashib, asosiy mezonlari bo'yicha o'rganish.* Soliq to'lovchilar tarkibi, soliq ob'ekti, stavkalari, soliqni hisoblash uslubiyati. Soliq bo'yicha imtiyozlar tarkibi hamda soliq organlarining nazorat shakllarini amaliy hujjatlar asosida o'zlashtirish.

Savdo va umumiy ovqatlanish korxonalarini soliqqa tortish

Bozor iqtisodiyoti sharoitida savdo va umumiy ovqatlanish korxonalarining xizmat ko'rsatuvchi soha sifatidagi ahamiyatini o'rganish. Savdo va umumiy ovqatlanish korxonalarini soliqqa tortishning xususiyatlari. Yalpi tushumdan yagona soliqning soliq tizimida joriy etilishi va zarurligi. Belgilangan daromaddan yagona soliqning sub'ektlari tarkibi, soliq ob'ektini aniqlash uslubiyati. Soliq stavkalari hamda soliqni hisoblash va to'lash tartibi. *Yalpi tushumdan yagona soliq va belgilangan daromaddan olinadigan yagona soliqning ijobiy va salbiy jihatlarini hujjatli ma'lumotlar asosida tahlil qilish.* Soliq organlarining ular faoliyati bo'yicha olib boradigan tezkor va hujjatli tekshiruv jarayonlari bilan tanishish.

Qo'shilgan qiymat solig'i

Qo'shilgan qiymat solig'ining soliq tizimiga joriy qilinishi hamda iqtisodiy ahamiyati. Qo'shilgan qiymat solig'ining shakllanish va rivojlanish bosqichlari. Soliq to'lovchilar tarkibi, soliq ob'ekti, soliq stavkalari, soliq bo'yicha imtiyozlar. Soliqni hisoblash va byudjetga to'lanishi lozim bo'lgan soliq summasini aniqlash usuli. *Schyot - fakturani to'ldirish tartibi va soliqni buxgalteriya hisobida rasmiylashtirish.* Rivojlangan davlatlar soliq tizimida amal qilayotgan qo'shilgan qiymat solig'ining ijobiy xususiyatlarini o'rganib, bu masalalarni respublikamizda amal qilayotgan qo'shilgan qiymat solig'i bo'yicha ishlab chiqilgan soliq qonun hujjatlari bilan taqqoslash.

Aktsiz solig'i

Aktsiz solig'ining mohiyati va ahamiyati. O'zbekiston Respublikisi hududida ishlab chiqarilgan tovarlar uchun aktsiz solig'i. Soliqni to'lovchilar tarkibi, soliqqa tortish ob'ekti va hisoblash tartibi. Aktsiz solig'ini hisobga olish va buxgalteriyada rasmiylashtirish. O'zbekiston Respublikasiga import qilinadigan tovarlardan aktsiz solig'ini hisoblash va undirish tartibi. Mahalliy bozorni himoyalashda aktsiz osti mahsulotlariga qo'llaniladigan aktsiz markalarining o'ziga xos xususiyatlarini

hamda strategik yo'nalishlarini batafsil o'rganish. *Rivojlangan davlatlarda aktsiz osti mahsulotlariga belgilanadigan aktsiz solig'ini belgilash uslubiyatini tahlil qilish va ijobiy jihatlari bo'yicha tushunchalar hosil qilish.*

Yuridik shaxslardan olinadigan mol - mulk solig'i

O'zbekiston Respublikasi soliq tizimida mol - mulk solig'ini joriy etish sabablari. Mol - mulk solig'ining shakllanish jarayoni va tarixiy bosqichlari. Mol - mulk solig'ining iqtisodiy mohiyati. Soliqqa tortish maqsadida mol - mulk tushunchasi. Yuridik shaxslar mol - mulk solig'ini to'lovchilari sifatida. Yuridik shaxslardan mol - mulk solig'ini undirishda mol - mulkning yillik o'rtacha qoldiq qiymatini aniqlash tartibi. *Korxonalarda mol - mulkning qayta baholanishi va uning soliq ob'ektiga ta'siri. Mol - mulk solig'i stavkasi. Eksportni rag'batlantirishda mol - mulk solig'i stavkasining tabaqalanishi.* O'z vaqtida o'rnatilmagan asosiy vositalar uchun oshirilgan soliq stavkasi va uni qo'llash tartibi. Mol - mulk solig'i bo'yicha belgilangan imtiyozlar mezonlari va guruhlanishi. Mol - mulk solig'ini hisoblash tartibi. Mol - mulk solig'ini byudjetga o'tkazish tartibi va buxgalteriya schyotlarida aks ettirilishi. Mol - mulk solig'ida asosiy muammolar.

Jismoniy shaxslardan olinadigan mol - mulk solig'i

Jismoniy shaxslar to'laydigan mol - mulk solig'ining iqtisodiy mohiyati. Jismoniy shaxslardan olinadigan mol - mulk solig'ining to'lovchilari. Jismoniy shaxslar mol - mulkining turlari va soliq ob'ekti. Jismoniy shaxslar mol - mulkini baholanishi va qayta baholanishi. Mol - mulk solig'ining stavkalari va uning tabaqalashtirilishi. Mol - mulk solig'i bo'yicha jismoniy shaxslarga beriladigan imtiyozlar. Mol - mulk turlari bo'yicha soliq hisoblashning xususiyatlari. Jismoniy shaxslardan mol - mulk solig'ini undirish tartibi. *Yuridik va jismoniy shaxslardan mol - mulk solig'ining undirilishining farqlari. Jismoniy shaxslardan mol - mulk solig'ini undirishning asosiy muammolari.*

Yuridik shaxslardan undiriladigan er solig'i

Er solig'ini soliq tizimiga joriy etishning asosiy sabablari. Er solig'ining iqtisodiy mohiyati va uning tarixiy shakllanishi. Yuridik shaxslar er solig'ini to'lovchilari sifatida. Er solig'i ob'ekti. Er solig'i stavkalari va uning hududiy tabaqalashtirish asoslari. Yuridik shaxslardan olinadigan er solig'i bo'yicha soliq imtiyozlari va uning guruhlanishi. Er solig'ini hisoblash va byudjetga to'lash tartibi. *Qishloq xo'jalik korxonalari uchun yagona er solig'ini joriy etishning ijtimoiy iqtisodiy sabablari va zaruriyati.* Er solig'ini hisoblash va to'lash tartibi.

Hisoblangan soliq summasini buxgalteriya schyotlarida aks ettirish tartibi. *Er solig'i bo'yicha amaliyotdagi asosiy muammolar.*

Jismoniy shaxslardan undiriladigan er solig'i

Jismoniy shaxslardan undiriladigan er solig'ining iqtisodiy mohiyati. Er solig'i to'lovchilari va ularning guruhlanishi. Er solig'ining ob'ekti va uni aniqlash tartibi. Er solig'i bo'yicha jismoniy shaxslarga beriladigan imtiyozlar. Imtiyozlarning paydo bo'lishi va bekor qilinishini hisobga olish tartibi. Er solig'ining hisoblanishi. Er solig'ini byudjetga undirish tartibi. *Yuridik va jismoniy shaxslarni soliqqa tortishdagi o'xshashlik va farqlar.* Jismoniy shaxslardan er solig'ini undirishdagi muammolar va ularni hal etish tartibi.

Jismoniy shaxslar daromadlaridan olinadigan soliq

Jismoniy shaxslar daromadidan olinadigan soliqning iqtisodiy mohiyati. Jismoniy shaxslar daromadlarining tarkibi. Soliq to'lovchilari. *Soliq ob'ektini aniqlash xususiyatlari. Norezident jismoniy shaxslarni soliqqa tortish. Jismoniy shaxslar daromadiga soliq bo'yicha imtiyozlar tarkibi va ularni belgilash mezonlari.* Soliq stavkalari va ularning tabaqalanishi. Soliqni hisoblash va byudjetga undirish tartibi. Tadbirkorlik faoliyatidan olinadigan daromadlarni soliqqa tortish. Deklaratsiya tushunchasi va uning turlari. Deklaratsiyani to'ldirish tartibi va topshirish muddati. O'z muddatida jismoniy shaxslar olgan daromadlari bo'yicha deklaratsiya taqdim etmagan bo'lsalar, ularga nisbatan soliq qonunchiligida belgilangan javobgarliklarni o'rganish.

Infratuzilmani rivojlantirish solig'i

Infratuzilmani rivojlantirish solig'ining iqtisodiy mohiyati. Korxonalar ixtiyoridagi ijtimoiy soha ob'ektlarini bosqichma - bosqich davlat tasarrufiga o'tkazish. Soliq to'lovchilari. Soliq ob'ekti. Soliq bo'yicha berilgan imtiyozlar. Soliqni hisoblash usullari va byudjetga to'lash tartibi. *Infratuzilmani rivojlantirish solig'idagi asosiy muammolar. Soliqqa tortish bazasini hisoblashda unga qo'shiladigan va qo'shilmaydigan manbalar bo'yicha ma'lumotlarni tahlil qilish.*

Suv resurslaridan foydalanganlik uchun soliq

Suv resurslaridan foydalanganlik uchun soliqning iqtisodiy mohiyati va uni joriy etish sabablari. *Suv resurslaridan samarali va oqilona foydalanishda iqtisodiy chora - tadbirlarning ahamiyati va yo'nalishlari. Soliq ob'ekti va uni* aniqlash tartibi. Soliq stavkalari va uning tabaqalanish mezonlari. Soliqni hisoblash tartibi. Hisoblangan

soliqni byudjetga to’lash tartibi. Suv resurslaridan foydalanganlik uchun soliqni hisoblash mexanizmidagi muammolar.

Er osti boyliklaridan foydalanganlik uchun soliq

Er osti boyliklardan foydalanishni soliqqa tortish zarurligi va sabablari. Er osti boyliklaridan samarali va oqilona foydalanishda iqtisodiy chora - tadbirlarning ahamiyati va yo’nalishlari. Soliq to’lovchilari. Soliq ob’ekti va uni aniqlash tartibi. Soliq imtiyozlari. *Soliq stavkalari va uning tabaqalanish asoslari. Soliqni hisoblash va byudjetga o’tkazish tartibi.* Er osti boyliklardan foydalanganlik uchun soliqni hisoblash mexanizmidagi muammolar.

Ekologiya solig’i

Ekologiya solig’ining iqtisodiy mohiyati va soliq tizimida tutgan o’rni. *Ekologiya solig’ini soliq tizimiga joriy etish sabablari.* Soliq to’lovchilari. Soliq stavkasi. Soliqni hisoblash va byudjetga o’tkazish tartibi. Ekologiya solig’i bo’yicha qonun hujjatlari asosida taqdim etilgan imtiyozlar tarkibi. Ekologiya solig’ini hisoblash uslubiyatidagi muammolar va ularni bartaraf etish yo’nalishlari.

3. AMALIY MAShG’ULOTLAR MAVZULARINING MAZMUNI

“Soliqlar va soliqqa tortish” fanining predmeti va o’rganish usullari

“Soliqlar va soliqqa tortish” fanining predmeti va o’rganish usullari. “Soliqlar va soliqqa tortish” fani iqtisodiy fan ekanligi. Fanning o’rganish ob’ekti. Ushbu fanning maqsad va vazifalari. Fan predmetini o’rganish va tadqiq etishda qo’llaniladigan umummetodologik va xususiy usullar.* “Soliqlar va soliqqa tortish” fanining boshqa iqtisodiy fanlar bilan aloqadorligi.*

Soliqlarning iqtisodiy mohiyati va tamoyillari

Soliqlar va soliqqa tortishning iqtisodiy mohiyati. Soliqlarning tavsifiy xususiyatlari va umumiy belgilari. Soliqlarning funktsiyalari. Soliqlarning oldiga qo’yilgan vazifalar. Soliqlarning funktsiyalari va vazifalari o’rtasidagi farq. Soliqlarning boshqa to’lovlardan farqli jihatlari. Soliqlar, yig’imlar, boj va boshqa soliqsiz to’lov tushunchalarining bir - biridan farqlanishi (ajratilishi). Soliqqa tortish tamoyillari tizimi. Soliqqa tortishning iqtisodiy tamoyillari*. A.Smit tamoyillari. A.Temur tuzuklarida soliqqa tortish tamoyillari. O’zbekiston Respublikasi soliq qonunchiligida soliqqa tortish tamoyillari.

Soliq elementlari

Soliq elementlarining mohiyati. Soliq huquqiy normasi dastlabki element sifatida. Soliq munosabatlari ishtirokchilari: soliq undiruvchi (soliq va bojxona xizmati organlari); soliq to’lovchi (yuridik va jismoniy shaxs).* Soliqqa tortish predmeti.* Soliq ob’ekti. Soliq manbai.* Soliq ob’ekti va soliq manbaining birligi (o’xshashligi). Soliqqa tortiladigan baza.* Soliq me’yorlari. Soliq stavkasining mazmuni. Soliq stavkasi turlari: proportsional (mutanosib); progressiv; regressiv; qat’iy; ulushli (foizli); tabaqalashtirilgan; tabaqalashtirilmagan;o’zgaruvchan; o’zgarmas. Soliq stavkalarini tabaqalashtirish mezonlari.* Soliq imtiyozlari. Soliq imtiyozlarining turlari: to’liq ozod etish; qisman (vaqtinchalik) ozod etish; soliq bazasini kamaytirish.* Soliq okladi. Soliqni to’lash muddatlari. Soliq davri. Soliqni undirish usullari: kadastrli; daromad egasi manbaidan olgunga qadar; daromad egasi manbani olgandan keyin (deklaratsiya).*

O’zbekiston Respublikasining soliq tizimi va uning shakllanishi

Tizim tushunchasi. Soliq tizimining mohiyati. Soliq tizimining tarkibi. Soliq tizimi unsurlari.* Soliq tizimi unsurlarining yaxlitligi va o’zaro bog’liqligi. Soliq tizimining guruhlanish tartibi.* Egri soliqlar.* To’g’ri soliqlar.* Egri va to’g’ri soliqlarning bir - biridan farqi. Oborotdan olinadigan soliqlar. Daromaddan olinadigan soliqlar. Mol - mulk qiymatidan olinadigan soliqlar. Soliq tizimi moliya - kredit tizimining tarkibi ekanligi. O’zbekiston Respublikasi soliq tizimining isloh qilinishining asosiy yo’nalishlari. O’zbekiston Respublikasi soliq tizimini rivojlangan davlatlar soliq tizimi bilan o’xshashlik va farqli jihatlari.

Yuridik shaxslardan undiriladigan foyda (daromad) solig’i

Yuridik shaxslardan undiriladigan foyda (daromad) solig’inig iqtisodiy mohiyati, ahamiyati va byudjet daromadlarida tutgan o’rni*. Soliqlar to’lovchilar tarkibi, soliq ob’ekti, soliq stavkalari va soliqqa tortish bazasiga qayta qo’shiladigan xarajatlar tarkibi, soliqni hisoblash va to’lash muddatlari.

Soddalashtirilgan soliq tizimi (yagona soliq)

Soddalashtirilgan soliq tizimi haqida tushuncha va uning iqtisodiy ahamiyati. Yagona soliqning soliq tizimiga tadbiq etilishi va amal qilish jarayoni. Soliqni to’lovchilari tarkibi, soliq ob’ekti, stavkalari, soliqni hisoblash uslubiyati.

Savdo va umumiy ovqatlanish korxonalarini soliqqa tortish

Savdo va umumiy ovqatlanish korxonalarini soliqqa tortishning xususiyatlari. Yalpi tushumdan yagona soliqning soliq tizimiga joriy etilishi va zarurligi*. Belgilangan daromaddan yagona soliqning sub'ektlari tarkibi, soliq ob'ektini aniqlash uslubiyati*. Soliq stavkalari hamda soliqni hisoblash va to'lash tartibi.

Qo'shilgan qiymat solig'i

Qo'shilgan qiymat solig'ining soliq tizimiga joriy qilinishi hamda iqtisodiy ahamiyati. Qo'shilgan qiymat solig'ining shakllanish va rivojlanish bosqichlari. Soliq to'lovchilari tarkibi, soliq ob'ekti, soliq stavkalari, soliq bo'yicha imtiyozlar*. Soliqni hisoblash va byudjetga to'lanishi lozim bo'lgan soliq summasini aniqlash usuli. Schyot - fakturani to'ldirish tartibi va soliqni buxgalteriya hisobida rasmiylashtirish.

Aktsiz solig'i

Aktsiz solig'ining mohiyati va ahamiyati. O'zbekiston Respublikisi hududida ishlab chiqarilgan tovarlar uchun aktsiz solig'i. Soliqni to'lovchilar tarkibi, soliqqa tortish ob'ekti va hisoblash tartibi*. Aktsiz solig'ini hisobga olish va buxgalteriyada rasmiylashtirish. O'zbekiston Respublikasiga import qilinadigan tovarlardan aktsiz solig'ini hisoblash va undirish tartibi.

Yuridik shaxslardan olinadigan mol - mulk solig'i

O'zbekiston Respublikasi soliq tizimiga mol - mulk solig'ini joriy etish sabablari. Mol - mulk solig'ining shakllanish jarayoni va tarixiy bosqichlari. Mol - mulk solig'ining iqtisodiy mohiyati. Soliqqa tortish maqsadida mol - mulk tushunchasi. Yuridik shaxslar mol - mulk solig'ini to'lovchilari sifatida. Yuridik shaxslardan mol - mulk solig'ini undirishda mol - mulkning yillik o'rtacha qoldiq qiymatini aniqlash tartibi*. Mol - mulk solig'i bo'yicha belgilangan imtiyozlar. Mol - mulk solig'ini hisoblash tartibi. Mol - mulk solig'ini byudjetga o'tkazish tartibi va buxgalteriya schyotlarida aks ettirilishi. Mol - mulk solig'ida asosiy muammolar.

Jismoniy shaxslardan olinadigan mol - mulk solig'i

Jismoniy shaxslar to'laydigan mol - mulk solig'ining iqtisodiy mohiyati. Jismoniy shaxslardan olinadigan mol - mulk solig'ining to'lovchilari. Jismoniy shaxslar mol - mulkining turlari va soliq ob'ekti. Mol - mulk turlari bo'yicha soliq hisoblashning xususiyatlari. Jismoniy shaxslardan mol - mulk solig'ini undirish tartibi*. Yuridik va jismoniy shaxslardan mol - mulk solig'ining undirilishining farqlari. Jismoniy shaxslardan mol - mulk solig'ini undirishning asosiy muammolari Mahalliy soliqlar va yig'imlar.* Umumdavlat soliqlari va yig'imlari.* Umumdavlat

va mahalliy soliqlar o'rtasidagi bog'liqlik. Umumdavlat soliqlaridan mahalliy byudjetga ajratma qilinish mezoni va tartibi.*

Yuridik shaxslardan undiriladigan er solig'i

Er solig'ini soliq tizimiga joriy etishning asosiy sabablari. Er solig'ining iqtisodiy mohiyati va uning tarixiy shakllanishi. Yuridik shaxslar er solig'ini to'lovchilari sifatida. Er solig'i ob'ekti. Er solig'i stavkalari va uni hududiy tabaqalashtirish asoslari*. Yuridik shaxslardan olinadigan er solig'i bo'yicha soliq imtiyozlari va uning guruhlanishi. Er solig'ini hisoblash va byudjetga to'lash tartibi. Qishloq xo'jalik korxonalari uchun Yagona er solig'ini joriy etishning ijtimoiy iqtisodiy sabablari va zaruriyati. Er solig'ini hisoblash va to'lash tartibi*. Hisoblangan soliq summasini buxgalteriya schyotlarida aks ettirish tartibi.

Jismoniy shaxslardan undiriladigan er solig'i

Jismoniy shaxslardan undiriladigan er solig'ining iqtisodiy mohiyati. Er solig'i to'lovchilari va ularning guruhlanishi. Er solig'ining ob'ekti va uni aniqlash tartibi. Er solig'i bo'yicha jismoniy shaxslarga beriladigan imtiyozlar*. Imtiyozlarning paydo bo'lishi va bekor qilinishini hisobga olish tartibi. Er solig'ining hisoblanishi. Er solig'ini byudjetga undirish tartibi. Yuridik va jismoniy shaxslarni soliqqa tortishdagi o'xshashlik va farqlar*.

Jismoniy shaxslar daromadlaridan olinadigan soliq

Jismoniy shaxslar daromadidan olinadigan soliqning iqtisodiy mohiyati. Jismoniy shaxslar daromadlarining tarkibi. Soliq to'lovchilari. Soliq ob'ektini aniqlash xususiyatlari*. Norezident jismoniy shaxslarni soliqqa tortish. Soliq stavkalari. Soliqni hisoblash va byudjetga undirish tartibi. Tadbirkorlik faoliyatidan olinadigan daromadlarni soliqqa tortish. Deklaratsiya tushunchasi va uning turlari*. Deklaratsiyani to'ldirish tartibi va topshirish muddati.

Infratuzilmani rivojlantirish solig'i

Infratuzilmani rivojlantirish solig'ining iqtisodiy mohiyati. Korxonalar ixtiyoridagi ijtimoiy soha ob'ektlarini bosqichma - bosqich davlat tasarrufiga o'tkazish*. Soliq to'lovchilari. Soliq ob'ekti. Soliq bo'yicha berilgan imtiyozlar. Soliqni hisoblash usullari va byudjetga to'lash tartibi. Infratuzilmani rivojlantirish solig'idagi asosiy muammolar*.

Suv resurslaridan foydalanganlik uchun soliq

Suv resurslaridan foydalanganlik uchun soliqning iqtisodiy mohiyati va uni joriy etish sabablari. Soliq ob'ekti va uni aniqlash tartibi. Soliq stavkalari va uni tabaqalashtirish mezonlari*. Soliqni hisoblash tartibi. Hisoblangan soliqni byudjetga to'lash tartibi va buxgalteriya schyotlarida aks ettirilishi. Suv resurslaridan foydalanganlik uchun soliqni undirish mexanizmining muammolari*.

Er osti boyliklaridan foydalanganlik uchun soliq

Er osti boyliklardan foydalanishni soliqqa tortish zarurligi va sabablari. Soliq to'lovchilari. Soliq ob'ekti va uni aniqlash tartibi. Soliq imtiyozlari. Soliq stavkalari va uning tabaqalanish asoslari*. Soliqni byudjetga o'tkazish tartibi. Er osti boyliklardan foydalanganlik uchun soliq mexanizmidagi muammolar.

Ekologiya solig'i

Ekologiya solig'ining iqtisodiy mohiyati. Ekologiya solig'ini soliq tizimiga joriy etish sabablari*. Soliq to'lovchilari. Soliq stavkasi. Soliqni hisoblash va byudjetga o'tkazish tartibi.

4. INFORMATsION TEXNIK VOSITALAR

Bu fanni o'qitish jarayonida zamonaviy texnik vositalardan, kompterlardan, aloqa vositalardan, internet tarmog'idan va boshqa informatsion - texnik vositalardan foydalanish belgilangan.

1. Kompyuter
2. Audio va video jihozlar
3. Diproektor
4. Kodoskop
5. Internet tarmog'i.

5. O'ZLAShTIRIShNING NAZORATI

Fan bo'yicha talabalarning o'zlashtirishlarini baholash semestr (o'quv yili) davomida muntazam ravishda olib boriladi va quyidagi turlar orqali amalga oshiriladi:

- - joriy baholash (JB);
- - oraliq baholash (OB);
- - yakuniy baholash (YaB).

JB va OB turlari uchun belgilangan ballar miqdori (o'quv rejasida fanga semestr (o'quv yili) uchun ajratilgan soatning) 70 foiz, yakuniy baholash esa 30 foiz miqdorida belgilangan.

Fan bo’yicha dastur to’liq o’tilgandan keyin talabalar “yozma ish” usulida (o’quv rejasiga ko’ra) yakuniy baholashni topshiradilar.

Tayanch tushunchalariga asoslangan (yozma ish) usulini o’tkazish tartibi “reyting tuzishning yakuniy baholash bosqichida” “yozma ish” usulini tadbiq etish bo’yicha Namunaviy nizom bilan belgilanadi.

6. ADABIYoTLAR

Asosiy adabiyotlar

1. O’zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi. - T.: O’zbekiston, 1997 y.
2. O’zbekiston Respublikasi Soliq kodeksi. - T.: Adolat, 2002 y.
3. O’zbekiston Respublikasining “Davlat soliq xizmati to’g’risida” gi qonuni. //Xalq so’zi, 1997 y 29 avgust
4. Karimov I.A. O’zbekiston iqtisodiy islohatlarni chuqurlashtirish yo’lida. - T.: O’zbekiston, 1995 y.
5. Karimov I.A. O’zbekiston XXI asr bo’sag’asida: xavfsizlikka taqdid, barqarorlik shartlari va taraqqiyot kafolatlari. - T.: O’zbekiston, 1997 y.
6. Karimov I.A. O’zbekiston buyuk kelajak sari. - T.: O’zbekiston, 1998 y.
7. Karimov I.A. Ozod va obod Vatan, erkin va farovon hayot – pirovard maqsadimiz. - T.: O’zbekiston, 2000 y.
8. Karimov I.A. Xavfsizlik va barqaror taraqqiyot yo’lida. - T.: O’zbekiston, 1998 y.
9. Alimboev S. “Soliqlar” o’quv qo’llanma 2000 y.
10. Gataulin Sh. Soliqlar va soliqqa tortish. - T.: 1996 y.
11. Yo’ldoshev M., Tursunov Y. “Soliq huquqi” - T.: Moliya, 2000.
12. Kan T. Soliq qonunchiligi asoslari. - T.: Iqtisodiyot va huquq dunyosi, 2001 y.
13. Nalogi i nalogooblajenie v voprosax i otvetax: chast 1. - T.: GNK 1998 g.
14. Nalogi / pod.red. D.G Chernika (uchebnoe posobie). - M.: Finansi i statistika, 1998 g.
15. Xvan L.B. Soliq huquqi. - T.: Konsaudit inform 2001 y.
16. Chernik D.G. Nalogi v rinochnoy ekonomike. - M.: Yuniti, 2000.
17. Yahyoev Q. Soliqqa tortish nazariyasi va amaliyoti. - T.: G’. G’ulom, 2000 y.
18. Yahyoev Q. O’zbekistonning soliqli va soliqsiz to’lovlari. - T.: 1999 y.
19. Yahyoev Q. O’zbekistonda soliq tizimi. - T.: Mehnat, 1998 y.

Qo’shimcha adabiyotlar

1. “Soliqlar va soliqqa tortish” fanidan ma’ruzalar matni. –T.: 2001 y.

2. Beganov V. va boshqalar Moliya siyosati, soliqlar va soliq solish. - T.: Iqtisodiyot va huquq dunyosi, 1998 y.
3. Malikov T. Soliqlar va soliqqa tortishning dolzarb masalalari. - T.: Akademiya, 2002 y.
4. Nalogi i nalogooblajenie v Rossiyskoy Federatsii (uchebnik dlya VUZov), - M.: Knijniy mir, 1999 g.
5. “Finansi” pod. red. Drobozinoy L.A. - M.: Yuniti, 2000 g.
6. Yahyoev Q. “O’zbekiston soliqlari bo’yicha masalalar to’plami” Toshkent Moliya instituti 2002 y. 48 b.
7. Soliq to’lovchining jurnali.
8. “O’zbekiston iqtisodiy axborotnomasi” jurnali.
9. “Bozor, Pul va Kredit” jurnali.
10. “Soliqlar va bojxona xabarlari” gazetasi.